

Bethlen-könyvtár(ak)

Bethlen Gábor fejedelem gyulafehérvári gyűjteménye, amelyről csupán néhány nem jegyzékszerű forrás tájékoztat, nem tekinthető magánkönyvtárnak (→erdélyi fejedelmi könyvtár). A fejedelmi székhely lerombolása (1658) után a B. család tagjai udvarházaikban, Bethlenben és Keresden alakítottak ki kisebb könyvtárakat. A történetíró →Bethlen János és az emlékiró →Bethlen Miklós olvasmányairól sajnos csak részleges információink vannak. Ugyanígy →Bethlen Elek keresdi bibliotékájáról is csak töredék jegyzék maradt ránk. →Bethlen Kata bibliotékája a legjobb példa a 18. sz.-i prot. főúri asszonykönyvtárra. Az olthévízi udvarházban összegyűjtött 442 kötet csaknem kizárólag magyar nyelvű olvasmányokat tartalmazott. A többször megözyvegyült, mélyen vallásos asszony második férjétől, gr. Teleki Józseftől (†1732) külön könyvtárat tartott. Férje gyűjteménye tartalmazta azt a főleg latin nyelvű, antik, historikus és jogi könyvanyagot, amely még ekkor is jellemezte a művelt magyar nemes olvasmányízlését. B. Kata, aki bőkezűen patronálta a birtokain tevékenykedő ref. lelkészeket -- s főként a könyvtára katalógusát is összeállító →Bod Pétert --, saját ex librist is nyomtattatott magának. Az egész életét jellemző egyszerűség megmutatkozott meglehetősen egysíkú olvasmányain is. Bibliotékáját kétszer is összeírták, 1747-ben és 1752-ben. Könyveit, férje bibliotékájával együtt, a →nagyenyedi református kollégium könyvtárára hagyta, ám azok 1849-ben -- osztozva a teljes könyvtár sorsában -- a tűzvész martalékává váltak.

Irod.: Vita Zsigmond, *Bethlen Gábor könyvtára*, MKsz, 81(1965); Jakó Zsigmond, *A Bethlen-kollégium könyvtárának kezdetei és első korszaka (1622--1658)*, Korunk Évkönyve, 1973; Szentimrei Mihály, *Bethlen Gábor fejedelmi könyvtárának egy darabja Sárospatakon*, MKsz, 90(1974); Adattár XVI--XVIII/16, III, 1994; Simon Melinda, Szabó Ágnes, *Bethlen Kata könyvtárának rekonstrukciója*, bev. Deé Nagy Anikó, Szeged, 1997 (A Kárpát-medence..., 2).

Monok István